

A Kúria vizsgálja a büntetőügyek hatályon kívül helyezésének gyakorlatát

Budapest, 2012. április 8., vasárnap (MTI) - A Kúrián a törvény kötelező rendelkezése szerint megalakult a bírósági joggyakorlatot elemző csoport, amely elsőként a hatályon kívül helyezések gyakorlatát vizsgálja. Ennek célja, hogy kiszűrjék a bírói jogértelmezés esetleges hibáit és a jobbítás szándékával tekintsék át a szabályozást is - mondta Kónya István, a Kúria büntetőkollégiumának vezetője az MTI-nek.

A több száz jogerősen lezárt ügy vizsgálatától, ezen belül néhány nagy köz-, illetve szakmai érdeklődést kiváltó eset, például a móri bankrablás büntetőperének elemzésétől azt várják a szakemberek, hogy javítani lehet az ügyek "halálát" jelentő hatályon kívül helyezések és megismételt eljárások jelenlegi gyakorlatán - jelezte a szakember.

A közvélemény jogos elvárása az alapos és gyors ítélezés. Az ügyek fellebbviteli bíróság általi "összetörése", azaz hatályon kívül helyezése és az alsóbb fokú bíróság új eljárásra utasítása viszont éppen az időszerűség ellen hat, tehát kívánatos, hogy ilyen döntésekre csak a legszükségesebb esetekben kerüljön sor. Az alsóbb fokú bírósági döntés megsemmisítésének törvényes oka elsősorban az lehet, hogy az ott folyó eljárás, illetve annak nyomán megszületett ítélet olyan hibáktól szenved, amelyeket a felsőbb bíróság nem képes orvosolni, például egy rosszul felvett terjedelmes bizonyítást újból lefolytatni, ezért kénytelen az ügyet iránymutatás kíséretében az alsóbb fokú bíróságnak visszaadni - fejtette ki.

Mindez azonban óhatatlanul az eljárás elhúzódásához vezet, ezzel párhuzamosan lazul a tanúk megjelenési fegyelme, kopik az emlékezet, a bíróság egyre kevésbé van olyan helyzetben, hogy ítéleti bizonyossággal megalapozott tényállást állapítson meg és az anyagi igazságnak érvényt szerezzen, továbbá az időmúlás miatt a vádlottal szemben sem alkalmazható már a törvény egyébként indokolt szigora. Az ügy megnyugtató lezárásának esélye egyre kisebb, szélsőséges esetben, ha már 8-10 éve folyik egy eljárás, komolyan felvethető, hogy célját, értelmét veszti, és csak arra jó, hogy az igazságszolgáltatás tekintélyét rombolja - tette hozzá. "Ilyenkor beszélnek a jogászok egy ügy haláláról" - jegyezte meg.

A szakember rámutatott: mindenkinek az az érdeke, hogy minél kevesebb hatályon kívül helyezés történjen és a felsőbb bíróságok valóban csak akkor szánják rá magukat erre, ha nincs más törvényes megoldás. A hatályon kívül helyezések számának csökkenéséhez értelemszerűen szükséges az alsóbb fokú bíróságok ítélezési gyakorlatának javulása, de nem szabad megfeledkezni a felsőbb bírósági gyakorlat vizsgálatáról sem. Arról, hogy vajon minden megtettek a törvényszékek és a táblák az ügyek megmentéséért, annak érdekében, hogy akár komoly erőfeszítések, többletmunka árán is, de a szükséges korrekciókkal az eljárás hosszadalmas megismétlése nélkül jogerős ítélet születhessen. Vagy esetleg előfordul, hogy munkaterhek miatt jobbnak látják, ha inkább az alsóbb fokú bíróság fut neki még egyszer az ügynek.

Kónya István elmondta: érdemes összehasonlítani a legnehezebb ügyekben az ítéletábrák jelenlegi, illetve az egy évtizeddel ezelőtti megalakulásukat megelőzően e téren a Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság (LB) által folytatott fellebbviteli gyakorlatot. Elvárható lenne ugyanis, hogy az ítéletábrák az LB, mint fellebbezési bíróság utódaiként az LB korábbi, nem kifogásolt hatályon kívül helyezési gyakorlatát folytassák, ám kérdés, hogy így történik-e. A vizsgálatok egyik célja éppen ennek tisztázása. Ugyanakkor az esetleges kedvezőtlen tendenciákat körültekintően kell vizsgálni, hiszen az okok között éppúgy meghúzódhatnak a központi régióra jellemző objektív adottságok, például a szerteágazó, bonyolult ügyek magas száma, illetve az alsóbb fokú bíróságok leterheltsége, mint ahogy szubjektív tényezők. A terápia a diagnózistól függ majd - jegyezte meg.

A vizsgálat tanulságai elvezethetnek odáig, hogy az illetékes bíróságokon megvitatják és kollégiumi véleményben orientálják az ítélezési gyakorlatot, de ha szükséges, jogalkotási

lépések kezdeményezésére is sor kerülhet. A Kúria javasolhatja az Országos Bírósági Hivatal elnökének, fontolja meg például az eljárási törvények módosításának kezdeményezését annak érdekében, hogy a felsőbb bíróságnak szélesebb körben legyen lehetősége - és egyúttal kötelessége - a hibák korrigálásával a jogerős ítéletet meghozni, ahelyett, hogy az ügyet visszadobná megismételt eljárásra. Indokolt lehet többek között a bizonyítás szabályainak korrekciója, a hatályon kívül helyező döntés elleni fellebbezés lehetőségének a megnyitása, avagy a bíró tényállás-megállapítási kötelezettségének átgondolása is - tette hozzá.

Ugyanakkor a kollégiumvezető nyomatékosan hangsúlyozta: a vizsgálat semmiféle módon nem befolyásolja az egyes jogerősen lezárt ügyeket, továbbá nem fognak az egyes bírók tevékenységére következtetéseket levonni, hiszen egy szakmai, tudományos igényű munkáról van szó, amely általános tendenciákat kíván feltárni és nem célja a számonkérés.

Öt kúriai bíró mellett részt vesz a vizsgálatban Király Tibor akadémikus, Erdei Árpád volt alkotmánybíró és Bencze Mátyás egyetemi docens, továbbá a húsz törvényszék és az öt ítélőtábla büntető kollégiumainak vezetői is. Az elemző munka kiterjed minden egyes abszolút hatályon kívül helyezésre. Ezek azok az esetek, ahol kötelezően kellett az eljárás megismétléséről rendelkezni, mert például nem volt törvényes a bírói tanács, vagy nem volt jelen olyan személy, aki nélkül nem folytatható az eljárás. Ezen túlmenően a relatív hatályon kívül helyezési okok miatt megismételt eljárások közül vizsgálnak legalább 250-t. Itt különösen a megalapozatlanság, illetve indoklási kötelezettség elmulasztása jöhet szóba, amelynél a felsőbb bíróság mérlegelésén múlik, maga vállalkozik-e a hibák orvoslására, avagy új eljárásra utasítja az alsóbb bíróságot. A jelentés jövő januárra készül el.